

โลกาภิบาลการคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์

The Global Governance of the Protection of the Rights to Abortion

เอกปวีณา มาระโกชน*
Aekpaweeena Maraposn
ไพลิน กิตติเสรีชัย**
Pailin Kittisereechai

บทคัดย่อ

บทความวิชาการชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการโลกาภิบาลการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเน้นไปที่ประเด็นสิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ โดยจะศึกษาถึงกระบวนการผลักดันให้สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงในระดับสากล ผ่านทั้งตัวแสดงที่เป็นรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ ภาวประชาสังคม และองค์กรสิทธิมนุษยชน การศึกษาทำผ่านกรอบกระบวนการโลกาภิบาล 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก คือ การระบุประเด็นปัญหาและสร้างความตระหนักรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงความจำเป็นของการต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเด็นนี้ ขั้นตอนต่อมา คือ การระดมความร่วมมือเป็นความพยายามของตัวแสดงต่าง ๆ ที่ร่วมกันเรียกร้องให้มีการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม และขั้นตอนสุดท้าย คือ การทำให้การคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์มีความเป็นสถาบัน เพื่อให้แน่ใจว่าการคุ้มครองสิทธิในประเด็นนี้ได้เกิดขึ้นจริงและมีการบังคับใช้อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่าการคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ยังไม่ใช่คุณค่าสากล กระบวนการโลกาภิบาลอาจมีส่วนผลักดันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายในบางประเทศเกี่ยวกับประเด็นนี้ แต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้จริงในแต่ละประเทศต้องมาจากการผลักดัน เคลื่อนไหว ของตัวแสดงภายในประเทศ

คำสำคัญ: โลกาภิบาล การตั้งครรภ์ การทำแท้ง สิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี

* บัณฑิตภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 ติดต่อได้ที่ aekpaweeena.m@gmail.com

A fourth year undergraduate from Department of Political Science and Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, academic year 2022, Contact info: aekpaweeena.m@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดต่อได้ที่ pailin.k@ku.th Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Contact info: pailin.k@ku.th

Abstract

The objective of this academic article is to study the process of global governance in protecting human rights, focusing on the issue of the rights to terminate pregnancy. It aims to examine the efforts made to genuinely protect the rights to terminate pregnancy on an international level, involving both state and non-state actors, such as civil society and human rights organizations. The study follows a three-step framework of global governance. The first step is to identify the problem and raise awareness to foster a collective understanding of the necessity to protect human rights in this particular issue. The next step involves mobilizing cooperation, where various actors come together to advocate for equal protection of human rights for all groups. The final step is establishing institutionalized protection of the right to terminate pregnancy to ensure effective and sustainable enforcement. This guarantees that the protection of rights in this matter becomes a reality and is consistently enforced. The study findings indicate that the protection of the right to terminate pregnancy is not yet universally recognized. The process of global governance has prompted legal changes in some countries regarding this issue. However, actual changes within each country must come from internal pressures and movements by domestic actors.

Keyword: global governance, pregnancy, abortion, human rights, women rights

บทนำ

พจนานุกรมเชิงวิชาการของเคมบริดจ์ (Cambridge Academic Content Dictionary) ได้ให้คำนิยามของโลกาภิวัตน์ว่า เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองที่ใกล้ชิดกันระหว่างทุกประเทศในโลก อันเป็นผลมาจากการเดินทางและการสื่อสารที่กลายเป็นเรื่องง่าย (Cambridge University Press, n.d.) ซึ่งเป็นเหตุให้เส้นเขตแดนแห่งรัฐซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเป็นรัฐสมัยใหม่ (modern state)¹ ที่เคยชัดเจนได้พร่าเลือนลง ทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่ออีกพื้นที่หนึ่งได้ ดังนั้น ปัญหาจำนวนมากที่อุบัติขึ้นจึงมีลักษณะข้ามพรมแดน อันไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยรัฐใดเพียงรัฐเดียว และในภาวะที่ปราศจากรัฐบาลโลกที่จะสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเด็ดขาดนี้เองที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องมาร่วมมือกันเพื่อสร้างหลักการ

¹ รัฐสมัยใหม่มี 4 องค์ประกอบ คือ ประชาชน ดินแดนที่แน่นอน รัฐบาล และอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน

บรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขและลดทอนผลกระทบในด้านลบที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกาภิวัตน์ ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า “โลกาภิบาล” หรือ “global governance” ซึ่งก็คือการกำกับดูแล บริหารจัดการ ระดับโลก และในบริบทปัจจุบันที่ระบบระหว่างประเทศยังคงเป็นภาวะอนาธิปไตย (anarchy) ที่ปราศจากอำนาจกลางทำให้กระบวนการโลกาภิบาลในแต่ละประเด็นก็มีที่มาที่ไป กระบวนการ ตลอดจนตัวแสดงที่เกี่ยวข้องที่แตกต่างกัน บททศวรรษวิชาการชิ้นนี้จึงต้องการใช้ประเด็นการคุ้มครองสิทธิการตั้งครรภ์ มาเป็นกรณีศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโลกาภิบาลสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

สิทธิมนุษยชนถูกรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ให้เป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1948 เป็นผลมาจากการสิ้นสุดลงของครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประชาคมโลกเห็นพ้องร่วมกันว่า ต้องมีคุณค่าบางประการที่ประชาคมโลกยึดถือร่วมกันเพื่อปกป้องผู้คนให้ปลอดภัยจากความโหดร้ายและหายนะของสงคราม (Acciona, n.d.) อันนับเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาคมระหว่างประเทศเพื่อที่จะสามารถมั่นใจได้ว่า สิทธิมนุษยชนของบุคคลจะถูกคุ้มครองอย่างไม่มี การเลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม สิทธิสตรีเป็นตัวอย่างที่สุดที่สะท้อนให้เห็นว่า แท้จริงแล้วการเลือกปฏิบัติ ยังคงมีอยู่ เพศหญิงถูกปฏิเสธสิทธิหลายประการที่พวกเขาควรได้รับหากเปรียบเทียบกับเพศชาย (พิชามญชุ์ ทรัพย์ไพบุลย์, 2565) เช่น การถูกจำกัดสิทธิที่สตรีควรมีต่อตนเองอย่างสิทธิการยุติการตั้งครรภ์² (หรือ “การทำแท้ง” ซึ่งในบทความชิ้นนี้จะใช้ทั้ง 2 คำนี้ควบคู่กันไป) ที่ถูกกำหนดให้เป็นเรื่องผิดกฎหมาย ในบางประเทศ ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเข้าถึงการทำแท้งที่มีประสิทธิภาพได้ สถาบันกัทมาเคอร์ (Guttmacher Institute)³ ได้เปิดเผยผลการวิจัยว่า มีการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจประมาณ 121 ล้านครั้ง ในแต่ละปีระหว่างปี ค.ศ. 2015-2019 ซึ่งกว่าร้อยละ 61 จบลงด้วยการทำแท้ง มากไปกว่านั้น การตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจมีอัตราสูงที่สุดในประเทศที่จำกัดการเข้าถึงการทำแท้ง และมีอัตราต่ำที่สุดในประเทศที่การทำแท้งเป็นเรื่องถูกกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อมีการห้ามหรือจำกัดการทำแท้ง จำนวนการทำแท้งที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ลดลงแต่อย่างใด แต่กลับเป็นการลักลอบทำแบบผิดกฎหมายแทนต่างหาก (Guttmacher Institute, 2022)

² การยุติการตั้งครรภ์ คือ การนำทารกในครรภ์ออกจากมดลูกก่อนให้กำเนิด ด้วยการใช้ยาหรือการใช้หัตถการทางสูติศาสตร์ ซึ่งมีทั้ง การยุติการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลทางการแพทย์ และการเลือกยุติการตั้งครรภ์ เนื่องจากความต้องการของมารดา ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “Induced abortion,” 2019, <https://w1.med.cmu.ac.th/obgyn/lecturesttopics/topic-review/6577/>

³ สถาบันกัทมาเคอร์ คือ องค์กรเอกชนที่ศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์แห่งสหรัฐอเมริกา เพื่อศึกษาให้ ความรู้ และพัฒนาสุขภาพและสิทธิทางเพศและการเจริญพันธุ์ สามารถดูรายละเอียดของสถาบันเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ <https://www.guttmacher.org/>

อย่างไรก็ดี การทำแท้งที่ยังคงผิดกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ ทำให้การทำแท้งเถื่อน⁴ ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จากข้อมูลของศูนย์สิทธิการเจริญพันธุ์ (Center for Reproductive Right)⁵ ซึ่งเป็นองค์กรสนับสนุนสิทธิการเจริญพันธุ์ของสตรีที่รวมไปถึงสิทธิการทำแท้งได้ระบุว่า กว่า 24 ประเทศทั่วโลกยังคงกำหนดให้การทำแท้งเป็นสิ่งผิดกฎหมายอย่างไม่มีข้อยกเว้น โดยผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ประมาณร้อยละ 6 หรือคิดเป็นจำนวนกว่า 91 ล้านคนอาศัยอยู่ในประเทศที่การทำแท้งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เช่น อันดอร์ราและมอลตาในยุโรป เอลซัลวาดอร์และฮอนดูรัสในอเมริกากลาง เซเนกัลและอียิปต์ในแอฟริกา และฟิลิปปินส์และลาวในทวีปเอเชีย (Center for Reproductive Right, n.d.) ซึ่งจากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization)⁶ ระบุว่า การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยทำให้มีผู้หญิงเสียชีวิตกว่า 39,000 คนทุกปี และส่งผลให้ผู้หญิงอีกนับล้านคนต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยภาวะแทรกซ้อนมากไปกว่านั้น ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในประเทศที่มีรายได้น้อย โดยมากกว่าร้อยละ 60 อยู่ในทวีปแอฟริกา และกว่าร้อยละ 30 อยู่ในทวีปเอเชีย (World Health Organization, 2022) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งไม่ได้ส่งผลให้มีการทำแท้งน้อยลง แต่กลับเป็นการบังคับให้ผู้หญิงต้องเสี่ยงชีวิตและสุขภาพด้วยการแสวงหาการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยแทน ส่งผลให้เกิดความพยายามของประชาคมระหว่างประเทศในการผลักดันให้ผู้หญิงสามารถทำแท้งได้โดยปราศจากการดำเนินคดีทางกฎหมาย เช่น การกำหนดให้สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ (reproductive rights) เป็นหนึ่งในสิทธิ 12 ประการของสิทธิสตรีที่ถูกรับรองให้เป็นสิทธิมนุษยชนโดยสหประชาชาติ ซึ่งครอบคลุมไปถึงสิทธิของผู้หญิงในการคุมกำเนิด และสิทธิในการทำแท้ง (Center for Reproductive Rights, 2009)

บทความนี้จึงต้องการศึกษาการเรียกร้องสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ในระดับสากล และชี้ให้เห็นว่า โลกภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์นั้น มีพัฒนาการอย่างไร และมีตัวแสดงใดบ้างที่พยายามผลักดันให้สิทธิการยุติการตั้งครรภ์กลายเป็นคุณค่าที่ประชาคมโลกยึดถือร่วมกัน โดยจะเน้นการศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ เช่น กฎบัตร ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายในประเทศ ตลอดจนวาระการประชุมขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ข่าว บทวิเคราะห์ ตลอดจนบทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ แล้วนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงตามกระบวนการโลกภิวัตน์ทั้ง 3 ขั้นตอน อันได้แก่ ขั้นตอนการระบุปัญหาและสร้างความตระหนักรู้ ขั้นตอนการระดมความร่วมมือ และขั้นตอนการทำให้เป็นสถาบัน (ณัฐรญา ชูทอง, ไพลิน กิตติเสรีชัย, และเอกลักษณ์ ไชยภูมิ, 2564, น. 32-34)

⁴ การทำแท้งเถื่อน คือ การทำแท้งที่ไม่ได้กระทำโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ของมีคมแทงไปที่ช่องคลอด ผิดน้ำเกลือหรือสารเคมีต่าง ๆ เข้าไป การบีบ เหยียบ หรือรีดที่ท้องน้อย เป็นต้น ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “แท้ง: ทำแท้งเถื่อน,” ม.ป.ป. <https://rsathai.org/contents/tag/ทำแท้งเถื่อน>

⁵ ศูนย์สิทธิการเจริญพันธุ์ คือ องค์กรสนับสนุนทางกฎหมายระดับโลกที่พยายามส่งเสริมสิทธิการเจริญพันธุ์ เช่น การทำแท้ง ดูรายละเอียดของสถาบันเพิ่มเติมได้ที่ <https://reproductiverights.org/>

⁶ องค์การอนามัยโลก คือ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ ซึ่งรับผิดชอบการประสานงานด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ สามารถดูรายละเอียดขององค์การเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.who.int/>

บทความนี้ได้แบ่งเนื้อหาหลักออกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่หนึ่งจะอธิบายถึงกระบวนการโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เป็นขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า และส่วนที่สองจะอธิบายถึงพัฒนาการของสิทธิการยุติการตั้งครุฑที่บทความนี้ต้องการศึกษา

กระบวนการโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโลกาภิวัตนาการพบว่ามี การแบ่งขั้นตอนที่มีความคล้ายกันในส่วนหนึ่งของเนื้อหา แต่ในส่วนของจำนวนขั้นตอนอาจจะมีการแบ่งที่แตกต่างกันไปบ้าง เช่น บทความเรื่อง “The United Nations Meets the Twenty-First Century: Confronting the Challenges of Global Governance” ที่เขียนโดย Weiss และ Thakur (2014, 496-501) ได้แบ่งขั้นตอนกระบวนการโลกาภิวัตนาการออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดการความรู้ (managing knowledge) เป็นการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น และสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนาบรรทัดฐาน (developing norms) เป็นการสร้างบรรทัดฐานบางอย่างขึ้นเพื่อกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมของรัฐและตัวแสดงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) การสร้างและเผยแพร่ข้อแนะนำ (formulating and promulgating recommendations) เป็นการนำเสนอข้อแนะนำที่มาจากบรรทัดฐานในข้อ 2 ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมระหว่างประเทศหรือการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมเพื่อให้สามารถมั่นใจได้ว่า รัฐและตัวแสดงต่าง ๆ จะสามารถปฏิบัติตามบรรทัดฐานนั้น ๆ ได้ และ 4) การทำให้องค์ความรู้และความคิดดังกล่าวมีความเป็นสถาบัน (institutionalizing ideas) เป็นการที่รัฐทุกรัฐให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานที่ถูกสร้างขึ้น อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแห่งรัฐให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานนั้น ในขณะที่บทความเรื่องโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศที่เขียนโดย ณัฐรุจา ชูทองและคณะ (2564) ได้แบ่งขั้นตอนโลกาภิวัตนาการออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักรู้ในหมู่สาธารณชน (building awareness) 2) การระดมการสนับสนุนของภาคประชาสังคม (mobilizing support) และ 3) การสร้างความเป็นสถาบัน (institutionalization)

เมื่อพิจารณาจากการศึกษาระบบการโลกาภิวัตนาการการคุ้มครองสิทธิในการยุติการตั้งครุฑแล้ว ขั้นตอนต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับงานของ ณัฐรุจาและคณะ ดังนั้น บทความชิ้นนี้จึงจะแบ่งการอธิบายกระบวนการโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิในการยุติการตั้งครุฑ ออกเป็น 3 ขั้นตอน อันได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่งคือ การระบุประเด็นปัญหาและสร้างความตระหนักรู้ ทำให้พลเมืองโลกรับรู้ร่วมกันถึงการมีอยู่ของประเด็นปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเลือกปฏิบัติที่คนบางกลุ่มต้องเผชิญ สาธารณชนจำเป็นจะต้องเห็นถึงความสำคัญของประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการจัดการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ต่อมาในขั้นตอนที่สอง คือ การระดมความร่วมมือ เมื่อสาธารณชนเกิดความตระหนักรู้ร่วมกันแล้วว่า การกระทำใดเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็จะนำมาสู่ความพยายามของตัวแสดงต่าง ๆ ในระบบระหว่างประเทศเข้ามามีบทบาทในการเรียกร้องให้มีการพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของคนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว รูปร่าง หรือเพศสภาพก็ตาม

ขั้นตอนสุดท้าย คือ การทำให้ความร่วมมือและความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีความเป็นสถาบัน ความพยายามที่เกิดขึ้นได้นำไปสู่ความคาดหวังให้มีการกำหนดคุณค่าบางประการขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานของพฤติกรรมแห่งรัฐ และเป็นคุณค่าที่ประชาคมโลกต้องยึดถือร่วมกัน โดยมีองค์กรสถาบัน หรือตัวแสดงที่มีอำนาจเข้ามารับผิดชอบในการสอดส่อง ดูแล และลงโทษในกรณีที่ตัวแสดงละเมิดคุณค่าที่ประชาคมระหว่างประเทศยึดถือ ส่งผลให้ในท้ายที่สุด รัฐจะมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามคุณค่าที่ถูกกำหนดขึ้นผ่านการบังคับใช้ของสถาบัน เพื่อให้แน่ใจว่า รัฐจะไม่ละเมิดและสนับสนุนสิทธิมนุษยชนของทั้งพลเมืองรัฐและพลเมืองโลก

จากกระบวนการโลกาภิวัตน์ทั้ง 3 ขั้นตอน บทความวิชาการชิ้นนี้ต้องการเสนอให้เห็นถึงการรับรู้ถึงประเด็นปัญหาและข้อถกเถียงบางประการที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้งว่า เหตุใดการทำแท้งจึงถูกต่อต้านในสังคม อันนำไปสู่ความพยายามสร้างความตระหนักรู้ในหมู่สาธารณชนเพื่อลดการต่อต้านดังกล่าว ต่อมา บทความจะอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของแต่ละตัวแสดงในระบบระหว่างประเทศที่มีต่อการเรียกร้องให้สตรีสามารถเข้าถึงการทำแท้งอย่างปลอดภัยได้อย่างไม่ผิดกฎหมาย และท้ายที่สุด จะเป็นการอธิบายถึงการเกิดขึ้นของคุณค่า กฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการทำแท้ง รวมถึงการเกิดขึ้นของสถาบันที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสิทธิการทำแท้ง เพื่อให้แน่ใจว่า รัฐจะสนับสนุนสิทธิการทำแท้งของสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไปในรายละเอียด

กระบวนการโลกาภิวัตน์การคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะอธิบายถึงรายละเอียดของกระบวนการโลกาภิวัตน์การคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ของสตรี โดยแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อตามขั้นตอนของกระบวนการโลกาภิวัตน์ที่ได้กล่าวไปในส่วนที่แล้วอันได้แก่ การระบุประเด็นปัญหาและสร้างความตระหนักรู้ การระดมการสนับสนุน และการทำให้เป็นสถาบัน

การระบุประเด็นปัญหาและสร้างความตระหนักรู้ (Identifying Issues and Raising Awareness)

การทำแท้งเป็นประเด็นปัญหาที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและถูกนำมาถกเถียงในสังคมอยู่เสมอว่า แท้จริงแล้วการทำแท้งสามารถทำได้หรือไม่ โดยกลุ่มผู้ต่อต้านการทำแท้งเชื่อว่า การทำแท้งเป็นเรื่องผิดศีลธรรม

ตามความเชื่อของหลักศาสนา เช่น หลักพระสมณสาสน์เรื่องของขวัญแห่งชีวิต (Donum Vitae) ของ คริสต์ศาสนาที่ระบุว่า มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการเคารพและปฏิบัติในฐานะที่เป็นบุคคลตั้งแต่เริ่มการปฏิสนธิ ดังนั้นการทำแท้งจึงเป็นความผิดบาปที่ไม่อาจยอมรับได้ (สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2564) หรือหลักศีลปาณาติบาตของพุทธศาสนาที่เชื่อว่า ไม่ว่าอายุครรภ์จะแค่ 1 วันหรือ 3 เดือน ก็ถือว่า ชีวิตนั้นได้ถือกำเนิดขึ้นแล้ว ดังนั้นการทำแท้งจึงเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม (กฤษฎา ศุภวรรณกุล, 2017) ต่อมาเมื่อมีการเกิดขึ้นของปัญญาสาวกแล้วด้วยสิทธิมนุษยชนที่สิทธิในข้อที่ 1 ระบุว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระ และเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” และในข้อ 3 ที่ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคลในการมีชีวิต” (กระทรวงการต่างประเทศไทย, 2551) ได้ทำให้คำถามจากเดิมที่ว่า การทำแท้งทำได้หรือไม่ กลายเป็นคำถามใหม่ที่ว่า แท้จริงแล้วการทำแท้งเป็นสิทธิ ของใคร

กลุ่มผู้ต่อต้านการทำแท้งเชื่อว่า สิทธิในการทำแท้งควรเป็นของทารกในครรภ์ที่จะมีชีวิต (right to life เราจึงเรียกคนที่ต่อต้านการทำแท้งว่าเป็นกลุ่ม pro-life) โดยอ้างเหตุผลถึงหลักศาสนา ในช่วงต้นเช่นเดิมว่า ทารกที่อยู่ในครรภ์ถือเป็นบุคคลหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น การทำแท้งจึงไม่สามารถกระทำได้ ส่งผลให้การทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ เช่น ในเอลซัลวาดอร์ (El Salvador) ที่ประชาชนนับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกกว่าร้อยละ 57 ทำให้เอลซัลวาดอร์เป็นหนึ่งในประเทศ ที่มีกฎหมายการทำแท้งที่เข้มงวดที่สุดในโลก เป็นเวลากว่า 20 ปีแล้วที่เอลซัลวาดอร์กำหนดให้การทำแท้ง ถือเป็นอาชญากรรมในทุกกรณีอย่างไม่มีข้อยกเว้น⁷ (The Office of the High Commissioner for Human Rights, n.d.) สตรีที่ถูกดำเนินคดีในข้อหาฆาตกรรมจากการทำแท้งจะมีโทษจำคุกสูงถึง 50 ปี โดย ณ เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 มีผู้หญิงอย่างน้อย 181 คนถูกดำเนินคดีในข้อหาการทำแท้งผิด อย่างกฎหมาย นับตั้งแต่มีการประกาศใช้คำสั่งห้ามทำแท้งทั้งหมด (Laura Shaw, 2022) นอกจากนี้ ยังมีการระดมความร่วมมือเพื่อต่อต้านสิทธิการทำแท้งในรูปแบบของการรณรงค์ข้ามประเทศซึ่งจัดโดย กลุ่มต่าง ๆ เช่น ในปี ค.ศ. 2013 มีการเกิดขึ้นของเครือข่ายชาวคริสต์หัวรุนแรงทั่วยุโรป (Agenda Europe) ที่มีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการก่อตั้ง คือ ต่อต้านการทำแท้งตามหลักคำสอนของคริสต์ศาสนา สมาชิกของเครือข่ายดังกล่าวเป็นผู้ริเริ่มการร่างกฎหมายเพื่อจำกัดการทำแท้งในสเปน (Spain) ในปี ค.ศ. 2014 และเสนอกฎห้ามทำแท้งโดยสมบูรณ์ในโปแลนด์ (Poland) ในปี ค.ศ. 2016 (Neil Datta, 2019)

⁷ ในระหว่างที่เขียนบทความชิ้นนี้ ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของ Inter-American Court of Human Rights (ACHR) ในคดี Beatriz v. El Salvador เพื่อพิจารณาว่ากฎหมายการห้ามการทำแท้งในทุกกรณีของประเทศนั้นขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ เนื่องจาก Beatriz คือหญิงสาวที่ถูกศาลเอลซัลวาดอร์ปฏิเสธให้ทำแท้ง แม้เธอจะมีอาการป่วยอย่างรุนแรง คาดว่าผลการตัดสิน จะออกมาในช่วงปลายปี ค.ศ. 2023 รายละเอียดเพิ่มเติม ดู <https://foreignpolicy.com/2023/04/24/abortion-bans-popular-el-salvador-latin-america/>

แนวคิดข้างต้นถูกต่อต้านด้วยกลุ่มผู้สนับสนุนการทำแท้ง เนื่องจากกลุ่มนี้เชื่อว่า สิทธิในการทำแท้งควรเป็นมารดาที่มีสิทธิเหนือร่างกายตนเอง (pro-choice) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้น ผู้หญิงมีสิทธิที่จะกำหนดว่าจะให้การตั้งครรภ์ดำเนินต่อไปหรือจะให้สิ้นสุดลงก็ได้ การบังคับให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ต่อไปโดยฝืนความต้องการ และการไม่ให้โอกาสในการเข้าถึงบริการทางแพทย์ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกลุ่มที่สนับสนุนสิทธิในการทำแท้งเสนอว่า ตัวอ่อนในครรภ์ไม่ถือว่าเป็นบุคคลจึงไม่มีสิทธิเทียบเท่าสิทธิของผู้หญิงที่เป็นเจ้าของร่างกายตนเอง ดังนั้น การทำแท้งย่อมไม่ใช่การฆาตกรรม และต้องไม่ถูกกำหนดให้เป็นเรื่องผิดกฎหมาย (เลิฟแคร์สเตชัน, 2016) ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวอย่างนางจูเลีย กิลลาร์ด (Julia Eileen Gillard) ผู้นำพรรคแรงงานและอดีตนายกรัฐมนตรีหญิงของออสเตรเลีย (Australia) ระบุว่า เธอนั้นไม่เชื่อในพระเจ้า และกล่าวเพิ่มเติมว่า “เธอเป็นผู้สนับสนุนสิทธิในการทำแท้งเสรี” (I’m a pro-choicer) (ไทยรัฐออนไลน์, 2011)

ดังนั้น กลุ่มผู้สนับสนุนการทำแท้งในแต่ละประเทศจึงพยายามสร้างความตระหนักรู้ให้การทำแท้งต้องสามารถทำได้อย่างปลอดภัยและถูกกฎหมายแก่สาธารณชน เช่น ในปี ค.ศ. 1955 มีการจัดการประชุมว่าด้วยการทำแท้งถูกต้องตามกฎหมาย (Conference on Abortion Legalization) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา (United States of America) โดยแพทย์ที่เข้าร่วมการประชุมได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูปกฎหมายให้การทำแท้งถูกกฎหมาย เรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายที่ห้ามทำแท้งเพื่อที่แพทย์จะสามารถให้บริการได้ครอบคลุมยิ่งขึ้นสำหรับผู้หญิงที่ต้องการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการที่เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น (Planned Parenthood Action Fund, n.d.) นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะกำหนดสัญลักษณ์กลางที่ใช้ในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิการทำแท้งขึ้น โดยนานาชาติได้กำหนดให้วันที่ 28 กันยายนของทุกปีเป็นวันยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยสากล (Safe Abortion Day) โดยมีคำขวัญการรณรงค์ประจำปี ค.ศ. 2021 ว่า “การยุติการตั้งครรภ์ คือ บริการสุขภาพที่จำเป็น” (Safe Abortion Is Essential Healthcare) และมีการกำหนดให้ “ผ้าพันคอสีเขียว” เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกร้องสิทธิการทำแท้ง (Amnesty International, n.d.)

ในลาตินอเมริกา (Latin America) มีปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของขบวนการ “คลื่นสีเขียว (Green Wave)” อันเป็นขบวนการสตรีนิยมที่ต่อสู้เรียกร้องการเข้าถึงการทำแท้งทั่วลาตินอเมริกา ซึ่งการเคลื่อนไหวนี้ถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้หลาย ๆ ประเทศในลาตินอเมริกาเริ่มพิจารณาการลดทอนความเป็นอาชญากรรมของการทำแท้งลง เช่น ในอาร์เจนตินา (Argentina) ได้มีกลุ่มสตรีที่รวมตัวกันเพื่อเดินขบวนในกรุงบัวโนสไอเรส (Buenos Aires) เพื่อเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติแก้ไขกฎหมายให้สตรีสามารถเข้าถึงการยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัยและไม่ผิดกฎหมาย (Amnesty International, n.d.) หรือในโคลอมเบีย (Colombia) ที่มีการแก้ไขกฎหมายให้สตรีสามารถยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายหากอายุครรภ์นั้นไม่เกิน 24 สัปดาห์ (Eloise Barry, 2022) และในเม็กซิโก (Mexico)

ที่ศาลสูงสุดของเม็กซิโกที่ได้ลดทอนความเป็นอาชญากรรมของการทำแท้งลง กล่าวคือ หน่วยงานรัฐบาลกลางไม่สามารถเอาผิดทางอาญากับผู้เข้ารับบริการทำแท้งที่สถาบันดูแลสุขภาพของรัฐบาลกลางได้ ซึ่งครอบคลุมถึงบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการทำแท้งอีกด้วย (Center for Reproductive Rights, 2023)

นอกจากนี้ องค์กรสิทธิมนุษยชนระดับโลกอย่างองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International)⁸ ก็ได้สนับสนุนการทำแท้งถูกกฎหมายผ่านการรณรงค์ “ร่างกายของฉัน สิทธิของฉัน” (My Body, My Rights) อันเป็นการรณรงค์ให้การตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพ ร่างกาย และอนามัยทางเพศเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีต่อร่างกายตนเอง ทุกคนต้องสามารถตัดสินใจได้โดยปราศจากความกลัว ความรุนแรง หรือการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากผู้คนมากมายต้องเผชิญกับการถูกรังแก การถูกเลือกปฏิบัติ และการถูกจับกุมเพียงเพราะการตัดสินใจที่มีต่อร่างกายและชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ถูกปฏิเสธการคุมกำเนิดหรือการทำแท้งเพราะพวกเขาไม่ได้รับอนุญาตจากสามี ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 ถึง 2015 การรณรงค์ดังกล่าวได้พยายามหยุดยั้งกระแสการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเอลซัลวาดอร์ แอลจีเรีย ไอร์แลนด์ เนปาล โมร็อกโก และตูนิเซีย เป็นต้น (Amnesty International, n.d.)

อย่างไรก็ดี การสร้างความตระหนักรู้ของสิทธิการทำแท้งยังคงต้องเผชิญอุปสรรค เนื่องจากสตรีในหลายประเทศไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพที่ปลอดภัยและต้องเผชิญการกีดกันการเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นอุปสรรคที่พบในประเทศกำลังพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นถึง 25 ล้านครั้งต่อปี ซึ่งกว่าร้อยละ 90 เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา มากไปกว่านั้น ยังต้องแบกรับความเสี่ยงเพิ่มขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากผู้หญิงและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในบางประเทศไม่สามารถเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพได้ เช่น จำนวนร้อยละ 28 ของคนข้ามเพศ (transgender)⁹ และนอน-ไบนารี (non-binary)¹⁰ ต้องเผชิญกับการคุกคามระหว่างเข้ารับบริการทางการแพทย์ และจำนวนร้อยละ 19 ถูกปฏิเสธไม่ให้รับบริการทางการแพทย์อย่างสิ้นเชิงเนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศ โดยเฉพาะคนผิวสีที่จะได้รับการเลือกปฏิบัติเช่นนี้ในสัดส่วนที่สูงกว่า (Amnesty International, 2021) จากอุปสรรคดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ฝ่ายที่สนับสนุนให้การทำแท้งถูกกฎหมายจะพยายามออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องและผลักดันประเด็นดังกล่าว ผ่านทั้งตัวแสดงภายในประเทศก็ดี ผ่านองค์กรสิทธิมนุษยชนระดับโลกก็ดี แต่การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นนั้นยังไม่เพียงพอ

⁸ องค์การนิรโทษกรรมสากล คือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีจุดประสงค์ในการค้นคว้าและดำเนินการป้องกันและยุติการทำร้ายสิทธิมนุษยชน และเพื่อแสวงหาความยุติธรรมสำหรับผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ สามารถดูรายละเอียดขององค์การเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.amnesty.org/en/>

⁹ คนข้ามเพศ หมายถึง บุคคลที่รู้สึกพึงพอใจกับอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) ที่ตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตน ซึ่งมักจะหมายถึงผู้ที่ได้รับการแปลงเพศที่ตัวเองต้องการแล้ว ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “ทำความเข้าใจกับ LGBTQI ด้วยอ้อมที่มีความหมาย และประเด็นที่น่าสนใจในความก้าวหน้าของกลุ่ม LGBTQI ในปี 2020,” 2564, <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/860/>

¹⁰ นอน-ไบนารี หมายถึง สำนักทางเพศชนิดหนึ่งที่ไม่ใช่ชายและหญิง ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม เป็นคำกว้าง ๆ ที่พูดถึงเพศต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ชายและหญิง เช่น เป็นการผสมผสานระหว่างสองเพศ (Androgyne) เป็นกลางหรือรู้สึกไม่มีเพศ (Agender) หรือมีเพศที่ลื่นไหลไปมา (Gender Fluid) และอื่น ๆ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “นอน-ไบนารี” สำนักทางเพศที่ไม่ใช่ชาย-หญิง หรือความเรียงมากของคนที่ไม่เข้าพวก?, 2561, <https://www.prachatai.com/journal/2018/01/74982>

ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันในทุก ๆ พื้นที่ของประชาคมโลก จึงจำเป็นต้องระดมการสนับสนุนจากหลาย ๆ ตัวแสดงในระบบระหว่างประเทศ ซึ่งจะกล่าวในขั้นตอนต่อไป

การระดมการสนับสนุน (Mobilizing Support)

เมื่อสาธารณชนรับรู้ถึงประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ที่นำไปสู่การสร้าง ความตระหนักแล้ว ขั้นตอนต่อมาของกระบวนการโลกาภิวัตน์คือการระดมการสนับสนุน บทความขึ้นนี้จะชี้ให้เห็น ถึงความพยายามที่เกิดในระบบระหว่างประเทศผ่านตัวแสดงต่าง ๆ ในการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับ ให้การทำแท้งสามารถทำได้อย่างปลอดภัยและถูกกฎหมาย ซึ่งความพยายามนี้เป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งหลักศาสนา ระบอบการปกครอง หรือสภาพเศรษฐกิจ และสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่า รัฐที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และไม่ได้ยึดติด กับหลักศาสนามากเกินไปจะมีการเปิดโอกาสทางการเมืองให้แก่ประชาชนมากกว่า ทำให้สามารถระดม ความสนับสนุนเป็นไปได้ง่ายกว่า อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์การทำแท้งมีมาอย่างยาวนาน ซึ่งผู้เขียนเล็งเห็นว่า จุดตัดสำคัญที่ทำให้เกิดการระดมการสนับสนุนสิทธิการทำแท้งเกิดขึ้นในยุคหลังสงครามโลก จากการเกิดขึ้น ของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ คำตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (Supreme Court of the United States หรือ SCOTUS) ในกรณี “Roe v. Wade”¹¹ ในปี ค.ศ. 1973 และการประชุมระหว่างประเทศ ว่าด้วยประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development หรือ ICPD) ในปี ค.ศ. 1994 ซึ่งจะกล่าวต่อไปในรายละเอียด

ในทศวรรษที่ 1960 มีการออกมาเรียกร้องให้มีการทำแท้งเสรีในสหรัฐอเมริกา โดยการเรียกร้องสิทธิ การทำแท้งนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการประท้วงและการชุมนุมเรียกร้องสิทธิในประเด็นต่าง ๆ ที่มีมากขึ้น ในช่วงหลังสงครามโลก อันส่งผลให้ผู้หญิงเริ่มต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง (Feminist.com, n.d.) จนเกิดเป็น การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในทศวรรษ 1970 ที่ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้แก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งที่ 14 ให้ครอบคลุมถึงสิทธิความเป็นส่วนตัว (right to privacy) ซึ่งคุ้มครองสิทธิของสตรีในการทำแท้ง อันเป็นผล มาจากคำพิพากษาคดี Roe v. Wade ทำให้ผู้หญิงในสหรัฐอเมริกามีสิทธิพื้นฐานที่จะทำแท้งโดยปราศจาก ข้อจำกัดของภาครัฐ ซึ่งการอนุญาตให้มีการทำแท้งเสรีในสหรัฐอเมริกาดังกล่าวได้จุดประกายให้เกิด ขบวนการเคลื่อนไหวในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วโลกในเวลาต่อมา เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มสนับสนุนสิทธิ การทำแท้ง (green wave) ในการผลักดันให้รัฐบาลผ่อนคลายนโยบายความเข้มงวดของการเข้าถึงการทำแท้ง ในหลายประเทศทั่วลาตินอเมริกา (สราวุธ ไพฑูริย์พงษ์, 2565)

¹¹ กรณีของ Roe v. Wade ทำให้เกิดคำวินิจฉัยของศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาที่ว่ารัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาต้องคุ้มครองเสรีภาพของหญิงมีครรภ์ ที่ต้องการทำแท้ง โดยปราศจากข้อจำกัดของรัฐบาลจนเกินควร นำไปสู่การปฏิรูปกฎหมายการทำแท้งภายในสหรัฐอเมริกา

จากกรณี Roe v. Wade ทำให้หลังทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ความพยายามในการระดมความร่วมมือได้ขยายขอบเขตสู่ประชาคมโลกผ่านตัวแสดงภายในระบอบระหว่างประเทศ โดยในปี ค.ศ. 1994 องค์กรสหประชาชาติได้ประสานงานจัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development หรือ ICPD) ขึ้น ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ มีการหยิบยกเอาเรื่องสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ (reproductive rights) ในฐานะสิทธิมนุษยชนมาพูดถึงในเวทีระหว่างประเทศเป็นครั้งแรก (มยุรา ยะทา, 2565) ซึ่งได้หยิบยกการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของสตรี เช่น การป้องกันและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการทำแท้งอย่างปลอดภัยโดยปราศจากการบีบบังคับขึ้นเป็นหัวข้อสำคัญในการประชุม โดยผลของการประชุม มีรัฐบาล 179 ประเทศร่วมลงนามในแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชาชนที่ครอบคลุมถึงการเข้าถึงการทำแท้งได้อย่างปลอดภัย (Women and Foreign Policy Program Staff, 2022) จากการพัฒนาของทั้งสองเหตุการณ์ ทำให้นับแต่นั้นเป็นต้นมา การระดมความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความพยายามในการผลักดันสิทธิในการทำแท้งอย่างปลอดภัยและถูกกฎหมายได้เริ่มเกิดขึ้นอย่างจริงจัง (ลัฐกา เนตรทัศน์, ม.ป.ป.)

ความสำเร็จของหลายประเทศในการเรียกร้องสิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ทำให้ประเด็นนี้กลายมาเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสนใจ ส่งผลให้มีการเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ เช่น การรณรงค์ระหว่างประเทศเพื่อสิทธิสตรีในการทำแท้งอย่างปลอดภัย (International Campaign for Women's Right to Safe Abortion) เป็นเครือข่ายองค์กรใน 125 ประเทศที่สนับสนุนการทำแท้งอย่างปลอดภัย ในฐานะสิทธิสตรีอันเป็นหนึ่งในสิทธิมนุษยชน มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้การทำแท้งไม่ถือเป็นอาชญากรรมในทุกกรณี ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการเกิดขึ้นขององค์กรนอกภาครัฐ ที่ก่อตั้งเพื่อรณรงค์และสนับสนุนให้การทำแท้งถูกกฎหมาย โดยเฉพาะ เช่น ในปี ค.ศ. 1992 มีการก่อตั้งศูนย์สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ (The Center for Reproductive Rights) ที่ผลักดันให้สิทธิในการสืบพันธุ์ต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ต่อมาในปี ค.ศ. 1977 มีการก่อตั้งสหพันธ์การยุติการตั้งครรภ์แห่งชาติ (National Abortion Federation) ขึ้นในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาเพื่อเป็นเครือข่ายในการให้บริการและสนับสนุนการทำแท้ง นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้งสมาคมต่อต้านการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยในลาตินอเมริกา (Consortio Latinoamericano contra el aborto inseguro หรือ CLACAI) และการก่อตั้งเครือข่ายความร่วมมือการทำแท้งที่ปลอดภัยในเอเชีย (Asia Safe Abortion Partnership หรือ ASAP) ในปี ค.ศ. 2003 โดยมีสมาชิกมาจาก 13 ประเทศในภูมิภาค ASAP มีเป้าหมายที่จะพัฒนาสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรีในเอเชียเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการการทำแท้งที่ปลอดภัย

นอกจากนี้ สิทธิการทำแท้งยังได้รับความสนใจจากองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนเก่าแก่ เช่น ฮิวแมนไรท์วอตช์ (Human Rights Watch หรือ HRW)¹² ที่ระบุว่า สิทธิในการสืบพันธุ์และสิทธิในการเข้าถึง

¹² Human Rights Watch คือ องค์กรนอกภาครัฐระหว่างประเทศที่ศึกษาและสนับสนุนสิทธิมนุษยชน ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1978 โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา สามารถดูรายละเอียดขององค์กรเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.hrw.org/>

การทำแท้งเป็นสิทธิมนุษยชน และเรียกร้องให้รัฐมีภาระหน้าที่ในการสนับสนุนการเข้าถึงการทำแท้งได้อย่างปลอดภัยและถูกกฎหมายของประชาชน พร้อมเน้นย้ำถึงสิทธิในการจะตั้งครรภ์หรือยุติการตั้งครรภ์เป็นสิทธิของผู้ตั้งครรภ์เพียงผู้เดียว (Human Rights Watch, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International หรือ AI) ที่ได้ระบุถึงจุดยืนและข้อเรียกร้องขององค์กรที่มีต่อการทำแท้งว่า องค์การนิรโทษกรรมสากลสนับสนุนการขจัดอุปสรรคทั้งหมดเพื่อให้การทำแท้งเป็นไปอย่างปลอดภัยและตระหนักว่า ถ้าสามารถตั้งครรภ์ได้ก็ต้องสามารถทำแท้งได้ มีการเรียกร้องให้ทุกประเทศปฏิรูปกฎหมายภายในประเทศเพื่อให้การทำแท้งสามารถกระทำได้โดยปราศจากการลงโทษทางอาญา (Amnesty International, 2022) ซึ่งจากการที่สิทธิการทำแท้งกลายเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ จนนำไปสู่การเกิดขึ้นของเครือข่ายและองค์กรนอกภาครัฐทั้งในและนอกประเทศที่ผลักดันสิทธิการทำแท้ง รวมไปถึงองค์กรสิทธิมนุษยชนเก่าแก่ที่มีการกำหนดข้อเรียกร้องเพื่อเป็นส่วนสนับสนุนให้การทำแท้งเป็นสิ่งถูกกฎหมาย สะท้อนให้เห็นว่า ตัวแสดงนอกภาครัฐก็เป็นตัวแสดงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการเรียกร้องและผลักดันสิทธิการยุติการตั้งครรภ์จนกลายเป็นประเด็นสำคัญในระดับระหว่างประเทศ และยังสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตน์ผ่านตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐที่เข้ามามีส่วนสำคัญต่อพัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตน์การคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ในระดับระหว่างประเทศ

การทำให้เป็นสถาบัน (Institutionalization)

การระดมความร่วมมือที่เริ่มจากภายในประเทศสู่การพัฒนาไปเป็นความร่วมมือระดับระหว่างประเทศ มีการเกิดขึ้นของบรรทัดฐานบางประการผ่านการประชุมและการเกิดขึ้นขององค์กรนอกภาครัฐ ได้นำไปสู่พัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตน์ในขั้นตอนสุดท้าย คือ การทำให้เป็นสถาบัน โดยบทความนี้จะอธิบายถึงสนธิสัญญาที่เป็นพันธกรณีต่อรัฐภาคีผ่านการควบคุมของตัวแสดงตัวหนึ่งที่ขึ้นมามีบทบาทนำ ดังที่กล่าวไปในขั้นตอนก่อนหน้าว่า คำตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาในกรณี Roe v. Wade ในทศวรรษที่ 1970 เป็นหนึ่งในเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดการรณรงค์เรียกร้องการทำแท้งเสรี อย่างไรก็ตาม แม้กรณี Roe v. Wade จะปลุกกระแสการเรียกร้องสิทธิการทำแท้งในบางประเทศ แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ก็ยังเป็นเรื่องภายในของแต่ละประเทศ เนื่องจากยังไม่ได้มีแนวทางและกฎกติกาที่นานาประเทศตกลงและปฏิบัติร่วมกัน ทำให้องค์การสหประชาชาติได้กลายมาเป็นตัวแสดงหลักที่ทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมให้การคุ้มครองสิทธิในประเด็นนี้เป็นคุณค่าที่รัฐภาคียึดถือร่วมกัน

แม้จะมีความพยายามมากมายในการคุ้มครองสิทธิสตรี แต่การเลือกปฏิบัติยังคงมีอยู่ องค์การสหประชาชาติจึงกำหนดกติการะหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อกลุ่มคนเปราะบาง (vulnerable groups)¹³

¹³ กลุ่มคนเปราะบาง คือ ผู้ด้อยโอกาสทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคมซึ่งอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ ดังนั้น จึงอาจต้องการความช่วยเหลือเฉพาะด้าน กลุ่มเปราะบางอาจมีความเสี่ยงสูงต่อความยากจนและ/หรือการกีดกันทางสังคม ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ “Vulnerable groups,” n.d. <https://inee.org/eie-glossary/vulnerable-groups>

ขึ้นโดยเฉพาะ และผู้หญิงก็ถือว่าหนึ่งในกลุ่มนั้นจึงมีการประกาศให้ปี ค.ศ. 1975 เป็นปีสตรีสากล อันส่งผลให้ทศวรรษ 1970 และ 1980 เป็นช่วงเวลาที่คุณค่าเรื่อง “สิทธิสตรี คือ สิทธิมนุษยชน” ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นทางการควบคู่ไปกับคุณค่าเรื่อง “สิทธิการทำแท้ง คือ สิทธิสตรี” ที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศภายใต้การสนับสนุนของสหประชาชาติ (พิชามญชุ์ ทรัพย์ไพบูลย์, 2565) โดยพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทำแท้งของอนุสัญญานี้คือ รัฐภาคีควรอนุญาตให้มีการทำแท้งอย่างถูกกฎหมาย อย่างน้อยในกรณีที่มีการข่มขืน การร่วมประเวณีระหว่างผู้ใกล้ชิดทางพันธุกรรม (incest) การคุกคามต่อชีวิตหรือสุขภาพของมารดา รวมทั้งให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงการดูแลหลังการทำแท้งที่ปลอดภัย ถูกสุขอนามัย และยกเลิกการลงโทษทางอาญาสำหรับการทำแท้ง มากไปกว่านั้น อนุสัญญาระหว่างประเทศภายใต้องค์การสหประชาชาติบางฉบับได้มีการเพิ่มพันธกรณีเรื่องสิทธิการทำแท้งต่อรัฐภาคีอีกด้วย เช่น คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (Committee against Torture) ได้เรียกร้องให้ยกเลิกบทลงโทษสำหรับการทำแท้ง เพราะการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อทั้งสุขภาพจิต สุขภาพร่างกาย และเพิ่มอัตราความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย เช่นเดียวกับกับคณะกรรมการสิทธิเด็ก (Committee on the Rights of the Child) ได้เรียกร้องให้รัฐต่าง ๆ ลดโทษการทำแท้งเพื่อให้แน่ใจว่า เด็กผู้หญิงสามารถเข้าถึงการทำแท้งอย่างปลอดภัย รวมถึงสามารถเข้าถึงบริการหลังการทำแท้งได้ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิเด็กได้เรียกร้องให้มีการลดหย่อนโทษของการทำแท้งในทุกกรณี (Human Rights Watch, 2022) นอกจากนี้ สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศก็เป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development หรือ SDGs) ที่ถูกระบุอยู่ในความเท่าเทียมทางเพศ (SDG5) (UNWOMEN, n.d.) อีกทั้งหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว คือ การลดอัตราการเสียชีวิตของสตรีมีครรภ์ทั่วโลก เนื่องจากสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของการเสียชีวิตของสตรีมีครรภ์ก็คือการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง จึงจำเป็นที่จะต้องทำให้แน่ใจว่า ผู้หญิงจะสามารถเข้าถึงการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการเข้าถึงการทำแท้งได้อย่างปลอดภัยและถูกกฎหมาย (Ipas, 2015) วาระดังกล่าวได้ผ่านการลงนามรับรองโดยประเทศสมาชิกสหประชาชาติ 193 ประเทศ ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 ในปี ค.ศ. 2015 (United Nations, 2015)

นอกจากตัวแสดงหลักอย่างสหประชาชาติแล้ว องค์การระดับภูมิภาคก็เข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลสิทธิในประเด็นนี้ เช่น ในภูมิภาคแอฟริกา มีพิธีสารมาปูโต (the Maputo Protocol) ที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงในแอฟริกา ได้รับการรับรองโดยสหภาพแอฟริกัน (African Union) ในปี ค.ศ. 2014 โดยมาตรา 14(2)(c) ของพิธีสารนี้ระบุอย่างชัดเจนว่า อนุญาตให้ทำแท้งได้ โดยคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือชีวิตของสตรีมีครรภ์ ความเสี่ยงต่อชีวิตของทารกในครรภ์ การล่วงละเมิดทางเพศ และการร่วมประเวณี

ระหว่างผู้ใกล้ชิดทางพันธุกรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเข้าถึงบริการทำแท้งที่ปลอดภัยสามารถทำได้ในบางกรณีเท่านั้น (Satang Nabaneh, 2022) อีกทั้งหลายประเทศในแอฟริกาเหนือก็ไม่ยอมลงนามในพิธีสารดังกล่าว เช่น อียิปต์ โมร็อกโก และลิเบีย อย่างไรก็ตาม แม้บางประเทศในแอฟริกาเหนือจะลงนามในพิธีสารนี้ แต่กลับไม่ให้สัตยาบัน เช่น ในปี ค.ศ. 2015 ตูนิเซียได้ลงนามในพิธีสารแต่ไม่ได้ให้สัตยาบัน และกฎหมายภายในประเทศก็ยังไม่ถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับข้อตกลงในพิธีสารแต่อย่างใด ซูดานเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ลงนามในพิธีสารแต่ไม่ได้ให้สัตยาบัน ส่วนในกรณีของมอริเตเนียนั้น มีการให้สัตยาบันในปี ค.ศ. 2005 แต่ก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงกฎหมายการทำแท้งภายในประเทศแต่อย่างใด (Maffi & Tonnessen, 2019) ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าในแต่ละภูมิภาคนั้นมีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น ข้อจำกัดทางศาสนาในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ (MENA) ที่ศาสนายังถือว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในหลายประเทศและมักกฎหมายเข้มงวดเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ ทำให้ชีวิตผู้หญิงต้องเสี่ยงกับการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย

ในภูมิภาคที่หลักกฎหมายยังอ้างอิงกับหลักการของศาสนาอย่างในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ถูกละเลยมากที่สุดในภูมิภาคนี้ เนื่องจากสถิติการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมหรือไม่ตั้งใจนั้นมีอัตราที่สูงถึงร้อยละ 25 ของการตั้งครรภ์ทั้งหมดของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งในจุดนี้เองที่ทำให้ผู้หญิงจำนวนมากต้องหันไปใช้วิธีการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัยอย่างลับ ๆ อันก่อให้เกิดความเสี่ยงทางสุขภาพและภาวะแทรกซ้อนตามมา (Population Reference Bureau, 2008) ถึงแม้จะมีการอนุญาตให้สามารถทำแท้งอย่างถูกกฎหมายในบางประเทศ แต่ก็ถูกจำกัดอยู่ในกรณีที่คับแคบมาก เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของอียิปต์ปี ค.ศ. 1937 ได้ห้ามการทำแท้งในทุกสถานการณ์ แต่กฎหมายอาญาอนุญาตให้มีความยืดหยุ่นด้วยเหตุผลของความจำเป็น ในกรณีที่แพทย์ลงความเห็นว่า ชีวิตหรือสุขภาพของมารดาตกอยู่ในอันตรายหรือในกรณีที่ทารกในครรภ์มีความผิดปกติเท่านั้น เช่นเดียวกันกับการทำแท้งในอิหร่านที่เป็นสิ่งผิดกฎหมายมาตั้งแต่การปฏิวัติอิสลามในปี ค.ศ. 1979 แม้ว่าอาจจะไม่มีข้อยกเว้นที่ชัดเจนสำหรับข้อห้ามนี้ แต่กฎหมายของอิหร่านอนุญาตให้มีการดำเนินการเพื่อช่วยชีวิตบุคคลได้ ดังนั้น จึงเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าการทำแท้งสามารถทำได้ในกรณีของการช่วยชีวิตมารดาเท่านั้น (Pew Research Center, 2008)

ดังนั้น การปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐจึงนับเป็นเรื่องท้าทาย ทั้งอนุสัญญาที่เกิดจากองค์การสหประชาชาติก็ดี องค์การระดับภูมิภาคก็ดี แม้จะมีพันธกรณีให้รัฐภาคีปฏิบัติตามแต่ก็ไม่ได้เป็นข้อบังคับทางกฎหมาย ไม่ได้มีบทลงโทษหากรัฐนั้น ๆ ไม่ปฏิบัติตาม อีกทั้ง รัฐยังเป็นตัวแสดงที่มีอิสระในการกำหนดนโยบายภายในประเทศ ทำให้การที่รัฐจะอนุญาตให้มีการทำแท้งถูกกฎหมายหรือไม่นั้นเป็นกิจการภายในของรัฐ ซึ่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา กว่า 50 ประเทศมีการปฏิรูปกฎหมายการทำแท้งให้ยืดหยุ่นมากขึ้น โดยผู้หญิงกว่าร้อยละ 59 ของผู้หญิงทั้งหมดหรือคิดเป็นจำนวนกว่า 970 ล้านคนที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์อาศัยอยู่ในประเทศที่สามารถทำแท้งได้อย่างถูกกฎหมาย (Center for Reproductive Rights, n.d.)

เช่น ไอร์แลนด์ที่เคยเป็นประเทศที่มีกฎหมายการทำแท้งที่เข้มงวดที่สุดแห่งหนึ่งในยุโรปก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการทำประชามติในปี ค.ศ. 2018 ที่เสียงร้อยละ 66 ของผู้มาลงคะแนนเห็นด้วยกับสิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ ทำให้ตั้งแต่ 1 มกราคม ค.ศ. 2019 กฎหมายของประเทศอนุญาตให้มีการยุติการตั้งครรภ์ได้ในกรณีที่อายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ หรือในกรณีที่สุขภาพมารดาตกอยู่ในความเสี่ยง เช่นเดียวกับในไอร์แลนด์เหนือที่ในปี ค.ศ. 2019 ที่รัฐสภาของสหราชอาณาจักรได้มีมติขยายการใช้กฎหมาย 1967 Abortion Act ที่อนุญาตให้แพทย์ในอังกฤษ เวลส์ และสกอตแลนด์ สามารถทำการยุติการตั้งครรภ์ได้ให้ครอบคลุมไปยังไอร์แลนด์เหนือ (Women and Foreign Policy Program Staff, 2022) อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกประเทศที่จะดำเนินการตามพันธกรณีและคุ้มครองสิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ โดยผู้หญิงร้อยละ 41 ซึ่งคิดเป็นจำนวนกว่า 700 ล้านคนที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์อาศัยอยู่ในประเทศที่มีกฎหมายการทำแท้งที่เข้มงวดทำให้ผู้หญิงยังคงต้องแบกรับความเสี่ยงทั้งทางสุขภาพและทางกฎหมายต่อไป (Center for Reproductive Rights, n.d.) เช่น ลาวที่เป็นหนึ่งในประเทศภาคีที่ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ แต่ประมวลกฎหมายของลาวกลับบัญญัติให้การทำแท้งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอย่างไม่มีข้อยกเว้น หากหญิงมีครรภ์ที่ทำแท้งด้วยตัวเองหรือให้ผู้อื่นทำให้อาจต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน จนถึง 3 ปี (Office of the Council of State of Thailand, 2017)

ในกรณีของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยได้ลงนามเป็นประเทศภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี ค.ศ. 1985 อีกทั้งการทำแท้งที่ปลอดภัยและถูกกฎหมายเป็นประเด็นที่ถูกเรียกร้องมาโดยตลอด เห็นได้จากการขับเคลื่อนของกลุ่มนักเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในการทำแท้ง เช่น เครือข่ายรณรงค์ทำแท้งปลอดภัย เภมินิสต์ปลดแอก และคุยกับผู้หญิงที่ทำแท้ง อย่างไรก็ตาม ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การเลือกปฏิบัติต่อสตรีนั้นยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย โดยก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน การทำแท้งไม่ว่าจะทำให้ตนเองแท้งลูกก็ดี หรือให้ผู้อื่นทำให้แท้งลูกก็ดี ล้วนถือเป็นความผิดอาญาตามที่ระบุในมาตรา 301 และ 302 โดยมีข้อยกเว้นบางประการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 305 ที่อนุญาตให้แพทย์ยุติการตั้งครรภ์ได้ในกรณีที่ครรภ์นั้นส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของมารดา หรือในกรณีที่ทารกในครรภ์มีความเสี่ยงที่จะพิการหรือเป็นโรคทางพันธุกรรมที่รุนแรง หรือในกรณีที่การตั้งครรภ์นั้นเกิดจากการกระทำผิด เช่น การถูกข่มขืน และการตั้งครรภ์ของเด็กที่อายุไม่เกิน 15 ปี (ศุภวารรณ คงสุวรรณ และ ปรางชญา ภัทรนรากุล, 2565) ซึ่งแม้ในปัจจุบัน กฎหมายดังกล่าวได้ถูกปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ 28 ซึ่งมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021 ที่อนุญาตให้ผู้หญิงสามารถเข้าถึงการทำแท้งอย่างถูกกฎหมายได้โดยกฎหมายมาตรา 301 ระบุให้มีการทำแท้งอย่างถูกกฎหมายได้ในกรณีที่อายุครรภ์ยังไม่เกิน 12 สัปดาห์ และในกรณีที่อายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ หากประสงค์จะทำแท้งต้องเข้ารับการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากแพทย์ อย่างไรก็ตาม การทำแท้งด้วยตัวเองหรือให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่แพทย์ทำแท้ง

ให้ยังถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและต้องถูกดำเนินคดี โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (ชัยยศ ยงค์เจริญชัย, 2565)

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว แต่ผู้หญิงในสังคมไทยยังคงต้องเผชิญกับ ‘กัณฑ์ศีลธรรม’ อันได้แก่ความเชื่อทางศาสนาและวาทกรรมในสังคม ที่ผู้คนมักมองการยุติการตั้งครรภ์เป็นความผิดบาป มากกว่าจะเห็นแก่ความปลอดภัยในชีวิตของผู้หญิง มากไปกว่านั้น ยังต้องเผชิญกับ ‘กัณฑ์ความเป็นแม่’ หรือค่านิยมทางสังคมที่ยังคงเชิดชูบทบาทความเป็นแม่ ซึ่งหากผู้หญิงนั้น ๆ ไม่ต้องการรับบทบาทความเป็นแม่นี้ ก็อาจถูกประณามจากคนรอบข้าง จนทำให้การทำแท้งเป็นประเด็นที่ผู้คนในสังคมเลือกที่จะมองข้ามและหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึง (ศุภวารรณ คงสุวรรณ และ ปรางชนา ภัทรนรากุล, 2565) ซึ่งทัศนคติต่อการทำแท้งมีความเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับความศรัทธาทางศาสนาในลักษณะแปรผกผันกัน กล่าวคือ ยิ่งผู้คนในสังคมนั้นให้ความสำคัญกับศาสนาเท่าไร ก็จะยิ่งเห็นด้วยกับการอนุญาตให้มีการทำแท้งแบบถูกกฎหมายน้อยเท่านั้น (Janell Fetterolf & Laura Clancy, 2023) จึงกล่าวได้ว่า แม้สิทธิการยุติการตั้งครรภ์ในประเทศไทยจะมีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้นในทางกฎหมาย แต่บริบททางสังคมอาจจะยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการตัดสินใจที่จะใช้สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ของผู้หญิง

อย่างไรก็ตาม การที่ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาที่เคยพิพากษาคดี Roe v. Wade ในปี ค.ศ. 1973 ที่ทำให้สิทธิการทำแท้งของสตรีในสหรัฐอเมริกานั้นเป็นสิทธิที่ได้รับรองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การรับรองดังกล่าวต้องสิ้นสุดลง เนื่องจากเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 2022 ศาลสูงสุดดังกล่าวได้ยกเลิกคำพิพากษาเดิมและพิพากษาใหม่ ส่งผลให้สิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ไม่ได้ถูกรับรองโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐฯ อีกต่อไป ฉะนั้นแล้วการที่จะทำแท้งได้อย่างถูกกฎหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับอำนาจการตัดสินใจและกฎหมายของแต่ละมลรัฐ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ บางรัฐห้ามทำแท้งโดยไม่ได้กำหนดอายุการตั้งครรภ์ใด ๆ เว้นแต่สตรีมีครรภ์จะถึงแก่ชีวิตจากการตั้งครรภ์ หรือเป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดจากการร่วมประเวณีระหว่างผู้ใกล้ชิดทางพันธุกรรม ในขณะที่บางรัฐอนุญาตให้สตรีมีครรภ์สามารถเลือกวิธียุติการตั้งครรภ์ (elective abortion) ตามความต้องการได้โดยไม่ต้องมีเหตุผลทางการแพทย์ (สรารุช ไพฑูรย์พงษ์, 2565) โดย ณ วันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2022 มีรัฐที่ห้ามหรือจำกัดการทำแท้งอย่างน้อย 17 รัฐ เช่น รัฐหลุยเซียนา (Louisiana) ที่ห้ามการทำแท้งเกือบทุกกรณี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ทำแท้งเพื่อรักษาชีวิตของผู้ตั้งครรภ์เท่านั้น หากนอกเหนือจากข้อยกเว้นดังกล่าว ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ (Gonzalez, 2022) อีกทั้งเกือบครึ่งหนึ่งของรัฐทั้งหมดในสหรัฐอเมริกาได้กำหนดกฎหมายที่ห้ามหรือจำกัดยาเม็ดทำแท้งอย่างเข้มงวด 2 ชนิด ได้แก่ ไมเฟพริสโตน (Mifepristone) และไมโซพรอสโตน (Misoprostol) เช่น ในรัฐเทนเนสซี (Tennessee) ที่ผู้ว่าการรัฐได้ลงนามในกฎหมายเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2022 ส่งผลให้การส่งยาทำแท้งทางไปรษณีย์เป็นความผิดทางอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี และปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์

(Gonzalez, Gold & Schrag, 2022) มากไปกว่านั้น คลินิกให้บริการการทำแท้งกว่า 66 แห่งใน 15 รัฐ ถูกบังคับให้หยุดให้บริการทำแท้ง ส่งผลให้ไม่มีคลินิกให้บริการการทำแท้งอีกแล้วอย่างน้อยใน 14 รัฐ ซึ่งผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์กว่า 22 ล้านคนอาศัยอยู่ในรัฐดังกล่าว นั้นหมายความว่า ร้อยละ 29 ของประชากรผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ในสหรัฐอเมริกาทั้งหมดอาศัยอยู่ในรัฐที่การทำแท้งไม่สามารถทำได้หรือถูกจำกัดอย่างเข้มงวด (Guttmacher Institute, 2022)

ต้องยอมรับว่า คำวินิจฉัยจากกรณี Roe v. Wade คือจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ประเด็นการคุ้มครองสิทธิในการทำแท้งหรือยุติการตั้งครรภ์กลายเป็นประเด็นที่ผู้คนและองค์กรที่เกี่ยวข้องจำนวนมากให้ความสนใจ และมีการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ พื้นที่ แต่เมื่อมีการกลับคำพิพากษาในปี ค.ศ. 2022 ก็เหมือนกับเป็นอุปสรรคที่สำคัญของพัฒนาการที่จะผลักดันประเด็นนี้ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ฉะนั้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิในการยุติการตั้งครรภ์ ในขั้นตอนการทำให้เป็นสถาบันยังไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้จะมีข้อตกลงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระดับโลกก็ดี หรือในระดับภูมิภาคก็ดี แต่ประเทศภาคีหลายประเทศก็ไม่ได้มีการแก้ไขกฎหมายในประเทศและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงในการยุติการตั้งครรภ์แต่อย่างใด ดังนั้น ย่อมถือได้ว่า การคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์ในระดับระหว่างประเทศนั้นยังไม่มีความเป็นสถาบันในปัจจุบัน

บทสรุป

จากเนื้อหาที่ได้กล่าวไปทั้งหมด จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครรภ์นั้น เริ่มต้นขึ้นจากกระบวนการสร้างความตระหนักรู้และระดมการสนับสนุนจากภายในประเทศบางประเทศ ก่อนจะมีการขยายขอบเขตและผลักดันประเด็นดังกล่าวสู่ระดับระหว่างประเทศ โดยตลอดกระบวนการมีตัวแสดงสำคัญ คือ ภาคประชาสังคม องค์กรนอกภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติ ที่ได้เข้ามาร่วมขับเคลื่อน และนำประเด็นด้านสิทธิการยุติการตั้งครรภ์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิของผู้หญิง และพยายามสร้างให้เป็นคุณค่าเพื่อให้ประชาคมระหว่างประเทศยึดถือร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า การอนุญาตให้มีการยุติการตั้งครรภ์แบบถูกกฎหมายเป็นอำนาจของรัฐบาลของแต่ละประเทศในการกำหนดรายละเอียดของกฎหมาย ฉะนั้นแม้แต่ในประเทศที่มีการอนุญาตให้ยุติการตั้งครรภ์ได้ตามความประสงค์ของผู้ตั้งครรภ์ ก็จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป เช่น อายุครรภ์ที่อนุญาตให้ยุติได้ และการได้รับหรือไม่ต้องได้รับความยินยอมจากพ่อของทารกในครรภ์ ซึ่งประเทศที่อนุญาตให้มีการทำแท้งได้อย่างถูกกฎหมายตามการร้องขอของผู้ตั้งครรภ์มีอยู่ประมาณ 73 ประเทศทั่วโลก มีอีก 13 ประเทศที่อนุญาตให้มีการยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างถูกกฎหมายด้วยเหตุผลทางสุขภาพเศรษฐกิจสังคม เช่น การมีฐานะยากจน

หรือมีความไม่พร้อมทั้งทางกายและจิตใจในการตั้งครุฑและเลี้ยงดูลูกในอนาคต ในส่วนของประเทศที่เข้มงวดเกี่ยวกับการยุติการตั้งครุฑแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเทศที่การทำแท้งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่อนุญาตให้ทำได้ในบางกรณี เช่น การตั้งครุฑจากการถูกข่มขืน การตั้งครุฑที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของแม่ และความไม่สมบูรณ์ของตัวอ่อน เป็นต้น ซึ่งประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีทั้งหมด 42 ประเทศ ในขณะที่อีก 24 ประเทศ การยุติการตั้งครุฑเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทุกกรณี (Global Citizen Solutions, 2022) จากความแตกต่างหลากหลายในข้อบังคับนี้ ทำให้เป็นการยากที่กระบวนการโลกาภิวัตน์ การยุติการตั้งครุฑจะสามารถทำให้ทุกประเทศมีแนวโน้มนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ต้องยอมรับว่าแนวโน้มการอนุญาตให้มีการยุติการตั้งครุฑได้อย่างถูกกฎหมายในประเทศต่าง ๆ มีมากขึ้นกว่าในอดีต เช่น ประเทศไทยในอดีตได้กำหนดให้การยุติการตั้งครุฑเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย แต่ในปัจจุบันประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่อนุญาตให้ผู้หญิงสามารถยุติการตั้งครุฑได้อย่างถูกกฎหมาย ในทางกลับกัน ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีบางประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่ทำให้การยุติการตั้งครุฑทำได้ยากมากยิ่งขึ้น เช่น เอลซัลวาดอร์ (El Salvador) นิการากัว (Nicaragua) โปแลนด์ (Poland) และล่าสุดคือ สหรัฐอเมริกา (the United States) เป็นต้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการทำให้การยุติการตั้งครุฑอย่างปลอดภัยและถูกกฎหมายเป็นนิตินัย คือ การที่แต่ละประเทศมีอำนาจอธิปไตย และมีกลุ่มผลประโยชน์มากมายที่ซับซ้อน ทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ฉะนั้น การทำให้สิทธิการยุติการตั้งครุฑมีความเป็นสถาบันอย่างยั่งยืน และเป็นกฎกติกาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดไปจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก ตลอดจนพิธีสาร ข้อตกลงระหว่างประเทศที่องค์การระหว่างประเทศ หรือองค์การในระดับภูมิภาคพยายามที่จะสร้างการกำกับดูแลให้ก้าวหน้ามากขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานเดียวกัน ก็ยังไม่มีหลักฐานยืนยันถึงความสำเร็จที่ชัดเจน เนื่องจากองค์การเหล่านั้นขาดอำนาจในการบังคับ และขาดกลไกในการตรวจสอบและลงโทษเช่นเดียวกับโลกาภิวัตน์อีกหลาย ๆ ประเด็นที่ต้องการการกำกับดูแลข้ามชาติ

สามารถสรุปได้ว่า หากต้องการสนับสนุนและเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ มีการคุ้มครองสิทธิการยุติการตั้งครุฑอย่างแท้จริงแล้วนั้น การเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมาจากภายในประเทศ ด้วยเหตุนี้ กระบวนการโลกาภิวัตน์จึงควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนการสร้างตระหนักรู้ และระดมเสียงสนับสนุน เพราะแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายแต่ถ้าสังคมยังมีการ ‘ตีตรา’ ก็จะไม่ถือว่าแม้สิทธิการยุติการตั้งครุฑจะเป็นสิทธิทางนิตินัย แต่ในทางพฤตินัยแล้ว การใช้สิทธินั้นกลับมีอุปสรรคเกี่ยวกับการยอมรับของสังคม ฉะนั้นแล้วข้อเสนอแนะทางนโยบายคือการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำแท้งให้กับผู้คนในประเทศ โดยอาจจะเริ่มจากการให้การศึกษาทั้งในแบบที่เป็นทางการ และการให้ความรู้ทั่วไปกับสาธารณชนเกี่ยวกับความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการยุติการตั้งครุฑว่าคือสิทธิ (rights) และทางเลือก (choice) ที่ผู้หญิงสามารถตัดสินใจได้หากเกิดการตั้งครุฑโดยไม่พร้อมขึ้นมา นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติ รวมถึงองค์การ

ในระดับภูมิภาคจำเป็นต้องหาตัวแสดงที่เป็นตัวขับเคลื่อนภายในประเทศต่าง ๆ ได้ เช่น กลุ่มองค์กรนอกภาครัฐ หรือองค์กรรัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพและสิทธิของผู้หญิงให้มีทรัพยากรและแนวทางการเรียกร้องที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตัวแสดงเหล่านี้สามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงในแนวนโยบายและกฎหมายต่อไป ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้เขียนเล็งเห็นว่า ได้ผลมากกว่าการเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ลงนามในข้อตกลงระหว่างประเทศที่ไม่ได้มีผลบังคับในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมองค์การระหว่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**.
<https://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>
- กฤษฎา ศุภวรรธนะกุล. (2560). **แท้ง-ท้อง ยังไม่มี 'ทางเลือก' ให้ผู้หญิงในกฎหมายและศีลธรรม**.
<https://prachatai.com/journal/2017/11/74086#:~:text=%E0>
- ชัยศ ยงค์เจริญชัย. (2554). **แก้ไขกฎหมายทำแท้ง ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในรอบ 60 ปีที่หลายฝ่ายยังมีข้อกังวล**. <https://www.bbc.com/thai/thailand-55940721>
- ณัฐรจจา ชูทอง, ไพลิน กิตติเสรีชัย, และ เอกลักษณ์ ไชยภูมิ. (2564). **โลกาภิวัตนาการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศ**. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(2), 30-44.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2554). **Pro-life/pro-death/ anti-abortion (2)**.
- พิชามณูชู้ ทรัพย์ไพบูลย์. (2565). **ทำความเข้าใจ CEDAW ในฐานะกลไกระหว่างประเทศเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง**. <https://themomentum.co/ruleoflaw-cedaw/>
- มยุรา ยะทา. (2565). **สิทธิ์ที่จะ 'ท้อง' หรือ 'แท้ง' สปีทตรงพลังจาก มิเชล วิลเลียมส์ บนเวทีลูกโลกทองคำ**.
<https://www.bangkokbiznews.com/news/860931>
- ลัฐิกา เนตรทัศน. (ม.ป.ป.). **ภาพรวมกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งของประเทศต่าง ๆ และกฎหมายของประเทศไทย**. [https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/abortion% 20law%203.pdf](https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/abortion%20law%203.pdf)
- เลิฟแคร์สเตชัน. (2559). **Pro-choice และ Pro-life**. <https://www.lovecarestation.com/pro-choice-และ-pro-life/>
- สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2564). **คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับกฎหมายการทำแท้ง**. <https://www.cbct.or.th/news/คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก>
- สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2565). **การทำแท้ง(ไม่)เสรี ศาลสูงสุด และการเมือง ในอเมริกา**. <https://tdri.or.th/2022/07/supreme-court-of-us-abortion-right/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (n.d.). **เกี่ยวกับ SDGs**. <https://sdgs.nesdc.go.th/เกี่ยวกับ-sdgs/>

- ศุภาวรรณ คงสุวรรณ์ และ ปรางชนา ภัทรนรากุล. (2563). **ทำแท้งไม่ใช่อาชญากรรม: สำรวจเส้นทางและอุปสรรคของสิทธิการทำแท้ง**. <https://www.the101.world/safe-legal-abortion/>
- Aciona. (n.d.). **A brief history of human rights**. https://www.activesustainability.com/sustainable-development/brief-history-human-rights/?_adin=02021864894
- Amnesty International. (n.d.). **Universal Declaration of Human Rights**. <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>
- Amnesty International. (2021). **Key facts on abortion**. <https://www.amnesty.or.th/en/latest/blog/841>
- Amnesty International. (n.d.). **Marching towards legal abortion In Argentina**. <https://www.amnesty.org/en/latest/impact/2019/08/the-green-wave/>
- Amnesty International. (2022). **Amnesty International releases updated policy on abortion**. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2020/09/amnesty-releases-updated-policy-on-abortion/>
- Amnesty International. (n.d.). **My body my rights**. <https://www.amnesty.org/en/get-involved/my-body-my-rights/>
- Cambridge Academic Content Dictionary. (n.d.). **Globalization**.
- Center for Reproductive Rights. (2009). **Repro rights are human rights**. <https://reproductiverights.org/repro-rights-are-human-rights/>
- Center for Reproductive Rights. (n.d.). **The world's abortion laws**. <https://reproductiverights.org/maps/worlds-abortion-laws/>
- Center for Reproductive Rights. (2023). **Center Leaders in Latin America Discuss Mexico Ruling Decriminalizing Abortion**. <https://reproductiverights.org/leaders-mexico-abortion-decriminalization/>
- Eloise Barry. (2022). **The State of Abortion Rights Around the World**. <https://time.com/6173229/countries-abortion-illegal-restrictions/>
- Feminist.com. (n.d.). **Our bodies, ourselves for the new century**.
- Global Citizen Solutions. (2022). **The Abortion Laws: Which Countries Allow Abortion?**. <https://www.globalcitizensolutions.com/the-abortion-laws-which-countries-allow-abortion/>

- Guttmacher. (2022). **Unintended pregnancy and abortion worldwide.** <https://www.guttmacher.org/fact-sheet/induced-abortion-worldwide>
- Human Rights Watch. (2022). **Q&A: Access to abortion is a human right.** <https://www.hrw.org/news/2022/06/24/qa-access-abortion-human-right>
- IPAS. (2015). **Women’s access to safe abortion in the 2030 Agenda for Sustainable Development.** <https://www.redaas.org.ar/archivosrecursos/203020agenda20and20women%pdf>
- Janell Fetterolf & Laura Clancy. (2023). **Support for legal abortion is widespread in many countries, especially in Europe.** <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/06/20/support-for-legal-abortion-is-widespread-in-many-countries-especially-in-europe/>
- Laura Shaw. (2022). **Fighting for reproductive justice in El Salvador.** <https://www.thedialogue.org/blogs/2022/07/fighting-for-reproductive-justice-in-el-salvador/>
- Laura Keenan. (2022). **WHO issues new guidelines on abortion to help countries deliver lifesaving care.** <https://www.who.int/news/item/09-03-2022-access-to-safe-abortion-critical-for-health-of-women-and-girls>
- Maffil. M., & Tonnessen, L. (2019). **Editorial The Limits of the Law: Abortion in the Middle East and North Africa.** <https://www.hhrjournal.org/2019/12/editorial-the-limits-of-the-law-abortion-in-the-middle-east-and-north-africa/>
- Neil Datta . (2019). **‘Agenda Europe’: an extremist Christian network in the heart of Europe.** <https://www.gwi-boell.de/en/2019/04/29/agenda-europe-extremist-christian-network-heart-europe>
- Office of the Council of State of Thailand. (2017). **International legal instruments and domestic laws of ASEAN member states on abortion.** <https://lawforasean.krisdika.go.th/Content/View?Id=248&Type=1> (in Thai)
- Oriana González. (2023). **Where abortion has been banned now that Roe v. Wade is overturned.** <https://www.axios.com/2022/06/25/abortion-illegal-7-states-more-bans-coming>
- Oriana González. (2022). **Louisiana bill criminalizing abortion providers if Roe falls signed into law.** <https://www.axios.com/2022/06/21/louisiana-abortion-trigger-ban-ro-e-supreme-court>

- Oriana, G. Ashley, G, & Jacque, S. (2023). **Red states crack down on abortion pills.** <https://www.axios.com/2021/12/12/abortion-pills-access-ban-roe-wade-supreme-court>
- Pew Research Center. (2008). **Abortion laws around the world.** <https://www.pewresearch.org/religion/2008/09/30/abortion-laws-around-the-world/>
- Planned Parenthood Action Fund. (n.d.). **Historical abortion law timeline: 1850 to today.** <https://www.plannedparenthoodaction.org/issues/abortion/abortion-central-history-reproductive-health-care-america/historical-abortion-law-timeline-1850-today>
- Population Reference Bureau. (2008). **Abortion in the Middle East and North Africa.** <https://www.prb.org/resources/abortion-in-the-middle-east-and-north-africa/>
- PPTV Online. (2021). **Exploring abortion laws around the world including ‘Thailand’.** <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/119893> (in Thai)
- Satang Nabaneh. (2022). **The Status of Women’s Reproductive Rights in Africa.** <https://voelkerrechtsblog.org/the-status-of-womens-reproductive-rights-in-africa/>
- The New York Times. (2022). **Tracking the States Where Abortion Is Now Banned.** <https://www.nytimes.com/interactive/2022/us/abortion-laws-roe-v-wade.html>
- The United Nations Human Rights. (2021). **El Salvador must amend reproductive health care laws after top American court ruling – UN experts.** <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/12/el-salvador-must-amend-reproductive-health-care-laws-after-top-americas>
- United Nations Women. (n.d.). **The 2030 Agenda for Sustainable Development.** <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/2030-agenda-for-sustainable-development>
- United Nations Women. (2015). **Historic new Sustainable Development Agenda unanimously adopted by 193 UN members.** <https://www.un.org/sustainable-development/blog/2015/09/historic-new-sustainable-development-agenda-unanimously-adopted-by-193-un-members/>
- Weiss, T., & Thakur, R. (2014). The United Nations meets the twenty-first century: confronting the challenges of global governance. In M. B. Steger, P. Battersby, & J. M. Siracusa, **The SAGE handbook of globalization 2**, 489-504.
- Women and Foreign Policy Program Staff. (2022). **Abortion Law: Global Comparisons.** <https://www.cfr.org/article/abortion-law-global-comparisons>